

Eduard PERIČIĆ, *Sclavorum Regnum Grgura Barskog*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1991, 370 stranica

Nova knjiga dr. Eduarda Peričića *Sclavorum Regnum Grgura Barskog* obrađuje jednu od tema iz najstarije povijesti Hrvata i drugih naroda na području današnje Crne Gore. U historiografiji to je djelo poznatije pod nazivima *Barski rodoslov* i *Ljetopis popa Dukljanina*, kako ga je autor i naslovio u podnaslovu svoje knjige. Ta je knjiga ujedno "dotjerana" i objelodanjena Peričićeva doktorska disertacija, obranjena na Filozofskom fakultetu u Zadru.

Osnovni ciljevi koje dr. Peričić sebi postavlja u knjizi jesu ponuđeni odgovori na pitanja tko je autor navedenog *Ljetopisa*, kada i gdje je nastao i pokušaj približavanja vjerodostojnosti podataka. U prvom se redu služi samim *Ljetopisom*, uspoređujući ga s drugim sličnim suvremenim djelima, kritički proučava sačuvanu arhivsku građu kao i sve ono što je do danas o njemu napisano. Svjestan nedorečenosti i propusta koji se nisu mogli izbjeći u pristupu tom složenom pitanju, dr. Peričić je dao znanstveno utemeljen odgovor na pitanje vremena nastanka i autorstva *Barskog rodoslova*.

Peričićeva knjiga koju prikazujemo sadrži sljedeće: Predgovor (5), Kratice (7), Bibliografija (9-12), Uvod (27), prvi dio: Povijesni okviri cjelokupne problematike, koji sadrži prvo poglavlje s podnaslovom "Društvenopolitički razvoj Duklje do XII. stoljeća" (31-43), drugo poglavlje koje sadrži podnaslov "Duklja u XII. stoljeću", u kojem obrađuje političku situaciju i crkvene prilike (43-74) i treće poglavlje "Južnoslavenska pismenost do XII. stoljeća" (74-94). Drugi dio nosi naslov "Pobliže oznake kronike Sclavorum Regnum", a sadrži također tri poglavlja. Prvo obrađuje pitanje naziva *Ljetopisa popa Dukljanina* ili *Sclavorum Regnum*, unutar čega literaturnu vrst (97-110) i kojoj historiografskoj vrsti pripada taj *Ljetopis* (111-118). Drugo poglavlje obrađuje historijat određivanja autora *Ljetopisa* (118-130), a treće najnovija mišljenja i rezultate o njemu (130-137). Treći je dio knjige naslovljen "Kronika Sclavorum Regnum djelo je dukljansko-barskog nadbiskupa Grgura" i ima dva poglavlja. U prvom se radi o tome kada i gdje je napisana kronika *Sclavorum Regnum* (141), gdje se donosi da je ta kronika u konačnoj verziji napisana u 12. stoljeću (141-175), te da je napisana na dukljanskom teritoriju i za potrebe samih Dukljana (176-189), dok drugo poglavlje "Tko je autor kronike Sclavorum Regnum" (190) donosi da je autor viši crkveni dostojanstvenik (190-198) i da je to dukljansko-barski nadbiskup (198-214). Konačno četvrti dio nosi naslov "Poruka dukljansko - barskog nadbiskupa kroz kroniku Sclavorum

Regnum", a sadrži opet dva poglavlja. Prvo unutar "Ideja i planova Grgura Barskog" (217) obrađuje nastojanja i uspjeh u obnovi dukljansko - barske biskupije (217-236) i želju Grgura Barskog za obnovu čitave Duklje (236-240), dok drugo poglavlje s temom "Kronika Sclavorum Regnum odraz Grgurovih ideja i izraz njegovih htijenja" (240) promatra Kroniku kao onu koja je trebala učvrstiti obnovljenu nadbiskupiju i pripremiti obnovu državne samostalnosti (240-242), te upotrebu i sačuvanost Kronike na terenu gdje se zadržavao Grgur (242-251). Zaključak donosi sintetičko - kritički pogled na problematiku u kojem autor zaključuje 1. da je autor kronike Sclavorum Regnum bio Zadranin Grgur (255-262); 2. da je vrhunski cilj Grgurova djela (262-267) obnova nadbiskupije i države i 3. Kronika je izvor (267-272). Na samom kraju autor donosi popis priloga (273-274), same priloge (275-322), sažetak na engleskom jeziku (322-324), stvarno kazalo (325-365) i dodatak (366-367) koji je autor umetnuo tokom tiskanja svoje knjige.

U prvom dijelu knjige dr. Peričić donosi povijest Duklje sve od vremena Ilira do dolaska i dolazak Slavena. Rasvjetljuje naziv "Duklja" kao i opseg njezina teritorija, oslanjajući se uz *Sclavorum Regnum* i na Konstantina Porfirogeneta. Posvećuje pozornost dukljanskim vladarima završavajući to razmatranje s kraljem Bodinom. Zatim prelazi na političku situaciju Duklje u 12. stoljeću, odnosno poslije smrti kralja Bodina, donoseći kako su god. 1189. udova velikog kneza Desislava i barski nadbiskup napustili tu zemlju. Nakon toga donosi nekoliko zaključaka o pismenosti Južnih Slavena završavajući s tezom da je djelo *Sclavorum Regnum* u konačnoj verziji moglo nastati u našim krajevima u 12. stoljeću. Do toga zaključka dolazi kritičkom analizom citirajući brojna mišljenja za i protiv teze. Ujedno u trećem dijelu zaključuje da je ta *Kronika* sastavljena između god. 1177. i 1189. i to na dukljanskom teritoriju, te za potrebe samih Dukljana i njihovih društvenih slojeva.

Što se tiče literarne vrste kronike *Sclavorum Regnum* ili *Ljetopisa popa Dukljanina* dr. Peričić to djelo svrstava u historiografska djela i to kao *kroniku*, kojoj je stvarni i konkretni naslov *Sclavorum Regnum* - Kraljevstvo Slavena.

Vrijedno je zapaziti Peričićevo metodološko-kritičko pristupanje doprinosima dosadašnjih historičara koji su se bavili autorstvom *Ljetopisa popa Dukljanina* u kojem dolazi do rezultata da nijedan dosadašnji historičar nije uspio dokazati tko je pop Dukljanin. Prema našem, doduše nesigurnom mišljenju, dr. Peričić je u tom pitanju napravio veliki korak naprijed. Naime, kazao nam je da je pop Dukljanin visoka crkvena osoba (dukljansko - barski nadbiskup) i Zadranin po imenu Grgur. Historičari koji se bave Zadrom toga razdoblja neće biti potpuno iznenađeni da je Zadar u to vrijeme mogao dati tako poznatu osobu, ali će ipak osjetiti intelektualni i duhovni užitek i zadovoljstvo. Grgur Zadranin je imao ideju i plan obnoviti dukljansku državu i dukljansko - barsku nadbiskupiju, što je razumljivo za 12. stoljeće, a koliko

je u tome uspio pokazat će nam na osnovu *Kronike* u dobroj mjeri pročitana knjiga dr. Eduarda Peričića. To će mišljenje Peričić još jedanput ponoviti u zaključku svoje knjige.

Milko BRKOVIĆ